

Gerçek Fakir - Ehl-i Cennetin Üzüntüsü

Şeyhlerimizin ruhlarına, uzaktan yakından bu dersi dinlemeye gelen kardeşlerimizin âhirete göçmüş bütün müslüman sevdiklerinin, yakınlarının ruhlarına; ve bizim dünya ve âhîret saadetine selâmetine ermemize vesile olması için bir *Fâtiha*, üç *İhlâs-ı Şerîf* okuyalım.

Okuduğumuz hadîs-i şerîfler tekkemizin hadis kitabı olan *Râmûzü'l-ehâdîs*'in 364. sayfasındaki birinci hadîs-i şerîf ve devamları olacak.

a. Devamlı Zikir Hali

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz Muaz *radiyallahu anh*'ten rivayet edildiğine göre şöyle buyurmuş:

Leyse yetehasseru ehlü'l-cenneti alâ şey'in illâ sâaten merret bihim lem yezkürü'llâhe fîhâ.

“Cennet ehli hiçbir şeye pişmanlık, hasretlik, üzüntü, teessüf çekmeyecekler. Ancak dünyadayken zikir yapmadan, Allah'ı

zikretmeden geçirdikleri saatlere hayıflanacaklar.”

Cennette başka bir üzüntüleri, mahzunlukları olmayacak. Ancak dünyada zikirsiz geçirdikleri saatlere iç yanıklığı, hasretlik, pişmanlık ve üzüntüleri olacak.

İşte bu hadîs-i şerîf ve emsâlinden dolayı bizim büyüklerimiz sevabı çok olduğundan ve bu hadîs-i şerîflerde cennette bile olsa insanlar pişmanlık duyacak diye, bize devamlı zikri tavsiye edip bizi devamlı zikir hâline ulaştırmaya çalışıyorlar. Dervişin derviş olduğu zaman aldığı zikirler alıştırma mahiyetinde, bunları yapa yapa sonunda *zikr-i müdâm* hâline geliyor. Olgun bir sûfi *zikr-i müdâm* hâline geliyor.

Zikr-i müdâm ne demek?

Zikr-i dâimî demek.

Devamlı zikir hâline geliyor. Ve o zaman artık cennette pişman olmayacağı bir hayat sürmeye başlıyor. Çünkü her anında zikretmekte oluyor.

Zikir bizde, tasavvufî terbiyemizde, “İşte şöyle yapacaksın, şöyle yapacaksın, şöyle yapacaksın...” diye öğretilir. O zikirleri çekmeye başlar. Sonra o orada gelişir, birtakım mânevî derecelere ulaşır ve insanın her tarafı zikretmeye başlar. Yani saçı, parmağı, eli, ayağı, dizi, her şeyi zikretmeye başlar. Sonra öyle bir hâle gelir ki etrafındaki her şey zikretmeye başlar. Hani Kur’ân-ı Kerîm’de anlatılıyor;

وَإِنْ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا يُسَبِّحُ بِحَمْدِهِ وَلَكِنْ لَّا
تَفْقَهُونَ تَسْبِيحَهُمْ

Ve in min şey’in illâ yüsebbihu bi-hamdihî velâkin lâ tefkahûne tesbîhahüm. “Allah’ı zikretmeyen, tesbih etmeyen hiçbir şey yoktur; ama siz anlayamıyorsunuz.”¹ deniliyor.

İşte her şeyin zikrini tesbihini anlayacak hâle gelir.

Eyüp’te kabri olan bir mübarek mürşid-i kâmil var, Osmanlılar zamanında yaşamış,

¹ 17/İsrâ, 44.

Abdulahad-i Nûrî hazretleri. Padişahın huzurunda öteki alimlerle konuşuyorlar da;

“Eşyadaki bu zikir nasıldır? Her şey zikrediyor; yastık zikrediyor, duvar zikrediyor, ağaç zikrediyor... Bu nasıldır? Lisân-ı hâl ile bir zikir midir, yani hâliyle zikrediyor gibi midir; yoksa bir dille söylenmiş gibi mi zikrediyor?” diye sorulmuş.

Diyor ki;

“Evet, dille söylenmiş gibi zikreder.”

Anlayan anlar, duyan duyar, duyamayan duyamıyor.

Nitekim Peygamber Efendimiz peygamber olmadan önce, yolda yürürken kendisine ağaçlardan, taşlardan *es-selâmu aleyke yâ Resûlallah* diye ses gelirdi, o duyardı. Mesela eline çakıl taşı aldığı anda çakılın tesbihini duyuyordu. Allah duyurursa [duyar]. Hani -dün akşamki- hadîs-i şerîfte “Evliyâullahın, mü’minin güzel bir kokusu olur; âfaktan duyulur, kokusu koklanabilir.” denildiği gibi, eşyanın zikrini de duyan duyabiliyor. Mü’minin kokusunu da koklayan koklayabiliyor, duyan duyuyor.

“Evet padişahım, dille söylenir gibi bayağı zikreder, tesbih eder. Duyan duyar.” demiş Abdülehad-i Nûrî hazretleri.

Hayatını okurken dikkatimi çekmişti. Çok büyük bir zât. Ayasofya’ya bir gecede 17 defa çağırılmış, Resûlullah Efendimiz tarafından mâna âleminde kendisine 17 tarikatten hilafet verilmiş. Mâşaallah...

Ben fakir kardeşinize evvelki senelerde Mekke-i Mükerreme’de, rüyamda bir zât Mevlevîlik dersini verdi. Ben diyorum ki;

“Ben Nakşîyim, Nakşî tarikatindenim.”

“Olsun.” diyor.

Bana Mekke’de Mevlevîlik dersi verdi. “Herhalde Mevlevî de olduk.” dedim. *Mesnevî*’den okumamız lazım, biraz Mevlânâ’dan vaaz vermemiz lazım...

Sonra bir sene burada -yazmayınca insan unutuyor- rüyada “Ahmed Ziyâeddîn Gümüşhânevî hazretlerinin makamı verildi.” dediler.

Aziz Mahmud-ı Hüdâyî hazretleri, Celvetiye tarikatinden; Süleymaniye gibi bir

camide onun makamına bizi seçtiler. Tekkesi Ankara'daymış, bizi onun yerine seçtiler.

Rüyada bazen böyle şeyler oluyor. Bunlar bir işaret oluyor.

Ayasofya camiine 17 defa aynı gecede çağırılıyor, Peygamber Efendimiz tarafından kendisine [tarikat hilafeti] veriliyor. Yani büyük bir zât, evliyâullahın büyüklerinden bir mübarek kimse. Ben şahsen kendisini çok seviyorum. O “duyulur” demiş.

Kendi vücudunun bütün zerresi zikreder hâle geliyor, etrafın zikrini tesbihini duyacak hâle geliyor; o zaman bir başka türlü insan oluyor.

[Mehmed Zahid] Hocamız'la ilgili bir hatırayı anlatayım.

Ankara'da Ahmet Poyraz'ın [bir kardeşimizin] evine davet olunduk. O kardeşimizin Çankaya'da çok manzaralı bir dairesi var. Bunun on misli büyüklükte bir salonu var, manzaraya hâkim, bütün Ankara ayağının altında, çok güzel, tam Çankaya'dan aşağıyı seyrediyor. Orada toplandık. Çok

muazzam bir kalabalık birikti; dost, ahbab çok, Hocamız'ı seven çok, toplandılar.

Ankara'nın vaizlerinden Osman Şevket Yardımedici Hoca, o da geldi. Osman Şevket Yardımedici, Sami Efendi dergâhındandır. Ama Hocamız'a geldi. Tabii büyüklüğünü görünce [saygı gösteriyorlar].

Geldi bir soru sordu.

Kendisi Bağdat'ta okumuş, Arapçası güzel, hafız, kıraatı güzel, doyurucu da kıraatı var. Bağdat'ta kendisine; "Sen burada imam olarak kal, Türkiye'ye gitme." demişler. Bağdatlılar'ın beğendiği bir [hoca]. Kendisi Maraşlı'dır.

Kalabalıkta o böyle bir soru sordu:

"Hocam, insan mesela Medine-i Münevvere'de Mescid-i Nebevî'de namaz kılsa başka yerde kılınan namazdan bin misli daha fazla oluyor. Kâbe'nin yanında Mescid-i Haram'da namaz kılsa yüz bin misli sevap alıyor. Bunun gibi kârlı ibadetler var mıdır?" dedi.

Canlı bir insan canlı bir soru sordu...
Pehlivan gibi bir insan Osman Şevket Hoca...

Hocamız sanki o soruyu sormasını bekliyormuş gibi, soru biter bitmez -biraz düşün, bekle, ondan sonra söyle tarzında değil de, “var mıdır?” derken- hemen;

“Evet, vardır!” dedi.

“Nedir hocam o?” dedi.

Merak ediyor, kurnaz, çok sevap kazanacak...

“Evet, vardır. Bir insan tarikatte zikre devam edince kendisinde bir hâl hâsıl olur. ‘Zikr-i sultânî / sultânî zikir’ derler. O zaman her zerresi zikreder. Her zerresinin zikrettiğini kendisi hisseder. Her zerresiyle zikreder. O zaman bir kere *Allah* dedi mi, vücudunun bütün zerreleri hepsi birden *Allah* dediğinden çok büyük bir rakamla, tarif edilmeyecek kadar çok fazla miktarda *Allah* demiş olur. İşte bunun sevabı çok fazladır.” dedi.

Bayıldık... Soruya da bayıldık, cevap da çok hoşumuza gitti...

Allah zikrinden gafil etmesin, zikrine devam etmeyi nasip eylesin.

Cennete girince insan;

لَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ

*Lâ havfun aleyhim ve lâ hüm yahzenûn.*²

Cennette korku yok; mahzun olmak, üzülmek de yok.

Ama bir şeye hayret edecekler, - *yetehasserû* diyor- hasretlik duyacaklar. İçleri hafif 'cız' edecek, yanacak; "tüh!" diyecekler, "hay Allah!" diyecekler, "keşke..." diyecekler.

Nedir o?

Dünyada Allah'ı zikretmeden geçirdikleri saat.

İşimiz var, gücümüz var, uykumuz var, çalışmamız var; tarlada, bahçede, dükkânda, gecede gündüzde... Nasıl olacak bu iş?

² 10/Yunus, 62.

İşte tasavvufta o zikre çalışınca zikr-i sultânî, zikr-i dâimî hâsıl oldu mu, o zaman bu mahzur ortadan kalkmış oluyor.

Büyüklerimiz hadisleri âyetleri tam okumuşlar, tam uygulamaya çalışmışlar; öyle kaval dinler gibi dinlememişler, bir âyeti dinleyince “Ben bunu nasıl yaparım? Nasıl uygulayım?” diye kafa yormuşlar, üzerinde çalışmışlar.

Nur sûresinde bir âyet-i kerîme var, buyuruluyor ki;

Bismillâhirrahmânirrahîm.

رَجَالٌ لَا تُلْهِهِمْ تِجَارَةٌ وَلَا بَيْعٌ عَن ذِكْرِ اللَّهِ

Ricâlün. “O adamlar ki.” *Lâ tülhîhim ticâretün ve lâ bey’un an zikrillâhi.* “Ticaret ve alış veriş Allah’ın zikrinden onları engelleyemez, alıkoyamaz.”³

Ticaretin, alış verişin Allah’ın zikrinden engelleyemediği insanlar...

³ 24/Nûr, 37.

“Böyle insan nasıl olunur?” diye onu düşünmüşler.

Bizim Nakşî tarikatinde -tariketimizin prensipleri var, büyüklerimiz koymuş- prensiplerden birisi nedir?

Halvet der encümen. “Halkın arasında, kalabalığın içinde, toplantıda Allah için halvete çekilmiş de tesbih çekiyormuş gibi halvet hâlinde olmak.”

Buna; “Halk içinde Hak’la olmak.” diyorlar.

Veyahut; “Eli kârda, gönlü yârda.” diyorlar. Eliyle iş yapıyor, gönlü Allah’ta.

Veya; “Eli işte, gönlü bilişte.” *Biliş*, “tanıdığı, Mevlâsı” demek.

Bunu tahakkuk ettirmek için çalışmışlar. Derviş böyle olacak diye tarikatın prensipi olarak koymuşlar.

Hiçbir zaman Allah’ı , daima vakitlerini hatırlayarak geçirecek.

Hûş der dem prensibi var, ne demek?

“Her nefes alış verişte şuurlu olmak, gafil olmamak.”

Nakşibendî tarikati öyle laf değil...

Külâhı başına geçir, cübbeyi sırtına geçir, eline tarikatın âletlerini al, asâsını al, her tarikatın kendine göre sembolleri var, onları al; böyle değil. İşin aslı, özü olan şeyleri prensip olarak koymuşlar.

Onun için şairin birisi diyor ki;

[Dervişlik] olaydı tâc ile hırka...

Tâc, başa giyilen külâh çeşidi; her tarikatte değişik oluyor.

[Dervişlik] olaydı tâc ile hırka

Biz dahi alırdık otuza kırka

Pazarlık ederdik, biz de alırdık otuza kırka... “Şu külâhtan bir tane de bana ver, şu hırkadan bir tane de bana ver...” Alırdım, sırtıma hırkayı giydim mi, başıma külâhı geçirdim mi; oldum derviş!

Hayır!

Dervişliğin prensibi ne?

Nakşî tarikatının birinci prensibi: *Hûş der dem*. Her nefes alıŒta Œuurlu olacak. Allah'ın kendisini gördüğünü, kendisinin Allah'ın huzurunda olduğunu, imtihanda olduğunu bilecek.

Ondan sonra ne olacak?

Eli iş yapıyor bile olsa kalbi Allah'a bağılı olacak, aklı Allah'ta olacak.

Bunlar büyük prensipler.

Nazar ber kadem. “Gözleri ayağının ucunda olacak, etrafa bakmayacak, edepli olacak.”

Ya edepli olacak, ya da “ayağında olacak” demek; “tarikattaki kademelerine, yürüyüşüne dikkat edecek, onu aşmaya çalışacak” demek. İki mânası olabilir.

Bunlar büyük prensipler.

Allah tasavvufu tam anlayıp tam uygulamayı nasip etsin.

Dervişlik olaydı tâc ile hırka

Biz dahi alırdık otuza kırka

Ama hoş da oluyor, benim hoşuma da gidiyor.

İyi güzel de... Hepsi güzel... Mevlevîlik... İşte bizi de Mevlevîliğe kaydettiler. Mevlevîlik, Halvetîlik vesaire, hepsi güzel de; “Dervişlik olaydı tâc ile hırka, alırdık biz dahi otuza kırka...” Bu iş tâcla hırkayla olmuyor. Huyların ve şuurun kuvvetli olması lazım. İnsan bir ânını boş geçirmemeli; asıl dervişlik o.

Evet, hadislerden çok okumayacağım, bugün üç tane okuyacağım. Bu birincisi çok denk düştü. Bundan sonra ders tarif edeceğiz galiba...

b. İmanın Tamam Olması

لَيْسَ بِمُؤْمِنٍ مُّسْتَكْمِلٍ الْإِيمَانِ مَنْ لَمْ يَعُدَّ
الْبَلَاءَ نِعْمَةً، وَالرَّخَاءَ مُصِيبَةً. قَالُوا: كَيْفَ يَا
رَسُولَ اللَّهِ؟! قَالَ: لِأَنَّ الْبَلَاءَ لَا يَتَّبَعُهُ إِلَّا
الرَّخَاءُ، وَكَذَلِكَ الرَّخَاءُ لَا يَتَّبَعُهُ إِلَّا الْبَلَاءُ
وَالْمُصِيبَةُ، وَلَيْسَ بِمُؤْمِنٍ مُّسْتَكْمِلٍ الْإِيمَانِ
مَنْ لَمْ يَكُنْ فِي غَمٍّ، مَا لَمْ يَكُنْ فِي صَلَاةٍ. قَالُوا:
وَلِمَ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ: لِأَنَّ الْمُصَلِّيَّ يُنَاجِي
رَبَّهُ، وَإِذَا كَانَ فِي غَيْرِ صَلَاةٍ إِنَّمَا يُنَاجِي ابْنَ
آدَمَ.

*Leyse bi-mü'minin müstekmili'l-îmâni
men lem yeudde'l-belâ'e ni'meten ve'r-
rahâ'e musîbeten. Kâlû: Keyfe yâ Resûlallah?
Kâle: Li-enne'l-belâ'e lâ yetbeuhû ille'r-
rahâ'u ve kezâlike'r-rahâ'u lâ yetbeuhû ille'l-
belâ'u ve'l-musîbetu ve leyse bi-mü'minin
müstekmeli'l-îmâni men lem yekün fî ğammin
mâ lem yekün fî salâtin. Kâlû: Ve lime yâ
Resûlallah? Kâle: Li-enne'l-musallî yünâcî*

rabbehû ve izâ kâne fî ğayri salâtin innemâ yünâci'bne Âdeme.

Sadaka Resûlullah fîmâ kâl ev kemâ kâl.

Belki böyle bir hadisi ilk defa duyuyorsunuz, şaşıracaksınız.

Peygamber Efendimiz diyor ki;

Leyse bi-mü'minin müstekmili'l-îmâni.

“İmanı tam kemâle ermiş bir müslüman değildir şu kimse ki...” *Men lem yeudde'l-belâ'e ni'meten ve'r-rahâ'e musîbeten.* “Belayı nimet olarak bilmeyen, rahatlığı rehaveti de musibet...”

Helal yoldan kazanmaya dikkat etmeli. Evine gündüzki iş hayatının sıkıntılarını taşımamalı. Evindeki insanlara hayatı zindan etmemeli.

لَيْسَ الْقُرْآنُ بِالتَّلَاوَةِ، وَلَا الْعِلْمُ بِالرِّوَايَةِ،
وَلَكِنَّ الْقُرْآنَ بِالْهِدَايَةِ، وَالْعِلْمَ بِالدِّرَايَةِ.

*Leyse'l-Kur'ânu bi't-tilâveti velev ilmi
bi'r-rivâyeti. Velâkinne'l-Kur'âne bi'l-
hidâyeti ve'l-ilme bi'd-dirâyeti.*⁴

Enes radiyallahu anh'ten.

Peygamber Efendimiz buyurmuş ki;

“Kur'an, okumakla değildir; ilim de rivayet etmekle değildir. Kur'an hidayet iledir, ilim de dirayet iledir.”

Şimdi bunun mânasını açıklayalım.

İnsan karşısına Kur'ân-ı Kerîm'i alıyor; çat pat, yavaş veya hızlı okuyor.

الم. ذَلِكَ الْكِتَابُ لَا رَيْبَ فِيهِ .

⁴ Deylemî, *el-Firdevs*, III, 398, r. 5214; Ali el-Muttakî, *Ken-zu'l-ummâl*, I, 550, r. 2462.

*Elif lâm mîm. Zâlike'l-kitâbu lâ raybe fîh.*⁵ Bir sayfa okudum, bir cüz okudum, iki cüz okudum...

Kur'an okumakla iş bitmiyor, sadece okumaktan ibaret değildir; nedir?

Hidayettir. Kur'an seni doğru yola sevk edecek. Sevk ediyorsa, sana tesir ediyorsa, hareketlerini yönlendiriyorsa o zaman sen Kur'an'ı okuyorsun demektir.

Yönlendirmiyor; “yalan söylemeyin” diyor Kur'ân-ı Kerîm'de, “gıybet etmeyin” diyor.

وَلَا يَغْتَبُ بَعْضُكُم بَعْضًا

Ve lâ yağteb ba'dukum ba'dan. “Biriniz ötekisini gıybet etmesin.”⁶ diyor, gıybet devam ediyor. Demek Kur'an okumuyor. Okudu demin. Okudu ama hidayete yönlenmedi, o okuduğuna göre doğru yolu bulmadı, okuduğunun gereğini yapmadı.

Kur'an hidayetledir, mânası bu; okuduğunu uygulayacak.

⁵ 2/Bakara, 1-2.

⁶ 49/Hucûrât, 12.

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* hazretleri Kur'ân-ı Kerîm'i okurken müjde âyetleri geldi mi elini açardı; “Yâ Rabbi! Bu müjdeleri ben de isterim, beni cennetine dâhil et.” derdi. Azap âyetleri geldiği zaman elini açardı; “Yâ Rabbi! Beni azabına uğratma, kavmimi azabına uğratma, ümmetime merhamet eyle.” diye dua ederdi. Okunan âyetlere göre [davranırdı].

Hz. Ali Efendimiz;

سَبِّحِ اسْمَ رَبِّكَ الْأَعْلَى. الَّذِي خَلَقَ فَسَوَّىٰ

*Sebbihisme rabbike'l-a'lâ. Ellezî halâka fesevvâ*⁷ demiş, bu âyeti okurken; *Sebbih isme rabbike'l-a'lâ*. “En yüce olan Rabbinin ismiyle O’nu tesbih eyle.” Bunu okuyunca hemen demiş ki; *Sübhâne rabbiye'l-a'lâ, sübhâne rabbiye'l-a'lâ... Orada sebbih diyor, “tesbih et” diyor, hemen sübhâne rabbiye'l-a'lâ demiş.*

Birisi de gelmiş, demiş ki;

⁷ 87/A'lâ, 1.

“Yâ Ali, Allah âyetini arttırdı mı, ziyade mi etti? Burada bir âyet vardı da yazılmamış mı Kur’an’a, sen bir şey ekliyorsun?”

Eklemiyor; Kur’an’ın emrini hemen uyguluyor.

Kur’an hidayettir. Tesir edecek, sevk edecek, doğru yola götürecektir. O zaman Kur’an’ı okumuş oluyor.

Peygamber Efendimiz bir başka hadîs-i şerîfte; “Birisi baştan sonra Kur’ân-ı Kerîm’i hatmetmiştir, hatmi indirmiştir ama aslında Kur’an’ı okumamıştır.” diyor.

Neden?

Laflarını okumak bir şey değil ki... Avrupalılar da okuyor. Adamlar tilki gibi her şeyi araştırıyorlar, İslâmî ilimlerde mütehassıs yetiştiriyorlar. Domuz adam, pis gâvur ama Arapça’yı öğreniyor, hadis ilmini öğreniyor, tefsir ilmini öğreniyor; “Bakalım müslümanları buradan nasıl zarara uğratabilirim?” diye. Domuz gibi... Her şeyi biliyorlar; kıymeti yok. Öğrendiğini uygulayacak.

Ve'l-ilmu bi'd-dirâyeti. “Bilgi de ‘şu şöyle dedi, bu böyle dedi...’ diye sözü nakletmek değildir; dirayettir.”

İnsanın kendisinin o ilmi kullanmasıdır. Aklını kullanarak, o ilmi hazmetmiş olarak yapmasıdır.

c. *Lâ ilâhe illa'llâh Ehlinin Mükâfâtı*

Bundan sonra *lâ ilâhe illallah* demekle ilgili iki müjdeli hadis var.

لَيْسَ عَلَى أَهْلِ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْشَةٌ فِي قُبُورِهِمْ،
وَلَا فِي مَحْشَرِهِمْ، وَلَا فِي مَنْشَرِهِمْ؛ وَكَأَنِّي
أَنْظُرُ بِأَهْلِ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَقَدْ خَرَجُوا مِنْ
قُبُورِهِمْ، يَنْفُضُونَ التُّرَابَ عَنْ رُءُوسِهِمْ، يَقُولُونَ:
الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَذْهَبَ عَنَّا الْحَزْنَ.

Leyse alâ ehli lâ ilâhe illallah vahşetun fî kubûrihim ve lâ fî mahşerihim ve lâ fî menşerihim. Ve ke-ennî enzuru bi-ehli lâ ilâhe illallah ve kad harecû min kubûrihim

*yenfudûne't-turâbe an ruûsihim yekulûne: el-Hamdü lillâhi'llezî ezhebe anne'l-hazene.*⁸

Abdullah b. Ömer *radiyallahu anhümâ* rivayet etmiş.

Peygamber Efendimiz *sallallahu aleyhi ve sellem* diyor ki;

“*Lâ ilâhe illallah* diyenlere kabirlerinde yalnızlık ve sıkıntı çekmek olmayacak.” *Ve lâ fî mahşerihim.* “Mahşer günü haşroldukları yerde de sıkıntı olmayacak.”

İnsanlar sıkışacaklar, muazzam izdiham, ter kiminin ağızlarına kadar yükselecek. Ama ehli *lâ ilâhe illallah*'a bu sıkıntısı olmayacak.

Ve lâ fî menşerihim. “Dağılım yerlerinde de bir sıkıntı olmayacak.”

⁸ İbn Hibbân, *el-Mecrûhîn*, I, 202, r. 157; Beyhakî, *Şuabu'l-îmân*, I, 202, r. 99; Beyhakî, *el-Ba's*, I, 92, r. 82; Beyhakî, *el-Ba's*, I, 92, r. 83; Taberânî, *el-Mu'cemü'l-kebîr*, IX, 181, r. 9478; Taberânî, *ed-Duâ*, I, 436, r. 1484; İbn Asâkir, *Târîhu Dimişk*, LXXIII, 4, r. 14195; Ali el-Muttakî, *Kenzu'l-ummâl*, I, 47, r. 128; Hatîb, *Târîhu Bağdâd*, II, 82, r. 49; Hatîb, *Târîhu Bağdâd*, XI, 548, r. 3414; İbn Adî, *el-Kâmil*, II, 250, r. -1; İbn Adî, *el-Kâmil*, V, 453, r. -1.

“Sanki ben gözümün önünde o ehli lâ ilâhe illallah’ı görüyor gibiyim: Kabirlerinden kalkmışlar, başlarından toprakları silkeliyorlar -toprağın altındaydılar ya- ve diyorlar ki; *el-hamdü lillâhi’llezî ezhebe anhe’l-hazen*. ‘Bizim üzerimizden mahzunluğu, sıkıntıyı gideren Allah’a hamd olsun.’”

Kabirden kalktıkları zaman öyle diyecekler: *el-Hamdü lillâhi’llezî ezhebe anhe’l-hazen inne rabbenâ le-ğafûrun şekûr* diyecekler. Kabirlerinden neşeyle, Allah’a hamd ederek kalkacaklar. Çünkü mahzunluk yok, içlerine Allah ferahlık verecek.

Bu konuda ikinci hadîs-i şerîf:

لَيْسَ عَلَى أَهْلِ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحُشَّةٌ فِي قُبُورِهِمْ.
كَأَنِّي أَنْظُرُ إِلَيْهِمْ إِذَا انْفَلَقَتِ الْأَرْضُ عَنْهُمْ
يَقُولُونَ: لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَالنَّاسُ بِهِمْ.

[*Leyse alâ ehli lâ ilâhe illallahu vahşetun fî kubûrihim. Ke-ennî enzuru ileyhim ize’n-*

*felakati'l-ardu anhüm yekûlûne: Lâ ilâhe illallâhu ve'n-nâsu buhmün.]*⁹

Leyse alâ ehli lâ ilâhe illallâhu vahşetun fî kubûrihim. Sadece “Kabirlerinde yalnızlık çekmeyecekler.” diyor; ötekisinde “Mahşer yerinde de, dağılım yerlerinde de sıkıntı çekmeyecekler.” diyor. Nereye gideceklerse mahşer yerinden... Orada üç yer söylüyor, burada sadece “kabirlerinde sıkıntı çekmeyecekler” cümlesi var.

Ke-ennî enzuru ileyhim ize'n-felakati'l-ardu anhüm. “Toprak açılıp da topraktan çıktıkları zaman sanki ben onları görüyor gibiyim.” *Yekulûne lâ ilâhe illallah.* “*Lâ ilâhe illallah* diyerek topraktan çıkıyorlar.”

Lâ ilâhe illallah, lâ ilâhe illallah diyerek...

Ve'n-nâsu buhmün. “İnsanlar feci şekilde kapkara iken onlar *lâ ilâhe illallah* diyerek kabirden çıkıyor gibi görüyorum.”

⁹ İbn Hibbân, *el-Mecrûhîn*, II, 268, r. 953; İbn Asâkir, *Târîhu Dimeşk*, XI, 44, r. -1; Hatîb, *Târîhu Bağdâd*, III, 238, r. 590; Temmâm, *Fevâid*, I, 17, r. 13.

Bühüm, faul vezni, *ef'al*in cem'idir. *Summün, bukmün, umyün*. *Sum, esam*'ın çoğuludur. *Büküm, ebkem*'in çoğuludur. *Umyün, âmâ*'nın çoğuludur. Yani kusur bildiren *ef'al* veznindeki sıfatların hem müzekkerleri hem müennesleri cemî olduğu zaman *faul* vezninde gelir.

Esam ne demek?

“Sağır.”

Sağırın müennesi *sammâ'u* gelir.

Fa'lâu geliyor, sıfat-ı müşebbehelerin müennesi. *Ebkem*'in *bekmâ'u* gelir. *Âmâ*'nın *amyâ'u* gelir. Çoğulların ikisi birleşir, *faul* vezninde *umyün, bukmün, summün* şeklinde gelir.

Ahmer, müzekkeri; *hamra*, müennesi. Çoğulu *hımr* gelir. *Hımrın*, “kırmızılar” demek.

Ebhem de, “siyahı çok şiddetli olan” demek.

Peygamber Efendimiz ikinci hadîs-i şerîfte;

“İnsanlar kapkara durumda iken, kapkara halde iken onların topraktan *lâ ilâhe illallah* diyerek kalktıklarını görüyor gibiyim.” diyor.

Onun için, Allah’a hamd ü senâlar olsun, Allah bizi derviş eyledi, *lâ ilâhe illallah* diyen insanlar eyledi. Vazifemiz bu, mesleğimiz bu; başka insanlardan bizi ayıran özelliğimiz bu. Elhamdülillah! *Allah* diyoruz, *lâ ilâhe illallah* diyoruz. Çok şükür, elhamdülillah!

Bu hadîs-i şerîfleri kaynaklarıyla münkirlere göstermek lazım.

Sondan bir önceki hadis:

لَيْسَ الْغِنَى عَنْ كَثْرَةِ الْعَرَضِ، وَلَكِنَّ الْغِنَى غِنَى
النَّفْسِ.

*Leyse’l-ğına an kesreti’l-aradi
velâkinne’l-ğına ğıne’n-nefsi.*¹⁰

¹⁰ Buhârî, "Rikâk", 15, r. 6446; Müslim, "Küsûf", r. 120; Tirmizî, "Zühd", 40, r. 2373; İbn Mâce, "Ahkâm", 9, r. 4137; Muvatta’, "Câmi", r. 2113; Ahmed b. Hanbel, II, 243, r. 7316; Ahmed b. Hanbel, II, 261, r. 7555; Ahmed b. Hanbel, II, 315, r. 8174; Ahmed b. Hanbel, II, 390, r. 9062; Ahmed b. Hanbel, II, 438, r. 9647; Ahmed b. Hanbel, II, 443, r. 9718; Ahmed b. Hanbel, XVI,

Bu da Enes ve Ebû Hüreyre *radiyallahu anhümâ*'dan muteber kaynaklarda geçen bir hadîs-i şerîf.

Leyse'l-ğına. “Zenginlik.” *An kesreti'l-aradi.* “Malın, mülkün, varlığın çokluğu demek değildir.” *Velâkinne'l-ğına ğıne'n-nefsi.* “Zenginlik, gönül zenginliğidir.”

Mal zenginliği değildir. Malının, mülkünün, eşyasının, varlığının çok olması değildir; gönlünün zengin olmasıdır.

Bazı insanlar vardır, nadir ama var, çok ganî gönüllüdür; bir şeyi yoktur, yine de ikram

566, r. 10965; İbn Hibbân, *Sahîh*, II, 453, r. 679; Bezzâr, *Müsned*, XV, 145, r. 8464; Bezzâr, *Müsned*, XV, 363, r. 8945; Bezzâr, *Müsned*, XV, 392, r. 9011; Nesâî, *es-Sünenü'l-Kübrâ*, X, 383, r. 11786; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, V, 404, r. 3079; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, XI, 132-133, r. 6259; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, XI, 478, r. 6599; Beyhakî, *Şuabu'l-îmân*, XII, 413, r. 9859; Beyhakî, *Şuabu'l-îmân*, XII, 544, r. 9860; Beyhakî, *el-Âdâb*, I, 313, r. 772; Tahâvî, *Şerhu müşkili'l-âsâr*, XV, 323-324, r. 6052; Taberânî, *Müsnedü's-şâmiyyîn*, IV, 281, r. 3295; Taberânî, *el-Mu'cemü'l-evsat*, VII, 203, r. 7274; Begavî, *Şerhu's-sünne*, XIV, 243, r. 4040; Begavî, *Şerhu's-sünne*, XIV, 244, r. 4041; İbn Asâkir, *Târîhu Dimeşk*, LIII, 371, r. -1; Makdisî, *el-Muhtâre*, VI, 100, r. 2086; Makdisî, *el-Muhtâre*, VII, 110, r. 2531; Ali el-Muttakî, *Kenzu'l-ummâl*, III, 404, r. 7159; Buhârî, *el-Edebü'l-müfred*, I, 105, r. 276; İbn Hacer, *İthâfü'l-mehere*, XV, 223, r. 19193.

edecek şeyler bulur. Bazı insanlar da vardır, bunların adedi çok; malı vardır, mülkü vardır, vermez, eli titrer. Ver be mübarek, ölmeden evvel ver de sevap kazan! Vermez. Zengin, eli titreyerek... Maydanozu alırken pazarlık yapar. Ya ver, adam biraz fazla kazansın, ne olacak, alt tarafı işte maydanoz satıyor, zavallı... Hamalla pazarlık yapar. Ya adamın burnundan ter akıyor, damlıyor; bırak, biraz fazla ver.

Bizim bir arkadaş vardı, ağabey, bizden büyüklerden; çarşıya gittik, alış veriş yaptık. Soruyor:

“Bu kaç?”

“490.”

“Öyle şey olur mu, 500 olmaz mı?” diyor.

Adam şaşırıyor, “Benle alay mı ediyor?” diye. 500 veriyor; “Al, 500.” diyor.

Tatlı insan. On kuruşun, beş kuruşun [hesabında] değil. “Ne demek 490; işte 500, üstü sende kalsın.” deyiveriyorlar, bahşiş oluyor.

Tabii insanın zengin olduğu zaman cömertlik yapması normal. Fakat yoklukta cömertlik yapması çok güzel bir şey. Zenginin cömertlik yapması olağan bir şey. Adam burada sofrayı kuruyormuş, şu kadar insanı doyuruyormuş... Allah vermiş. Ama ötekisi hiçbir şeyi yokken veriyor.

Tıp öğrencisi bana geldi, ben vaaz verdim böyle bir camide, mikroskopunu getirmiş.

“Hocam, şunu kabul buyurun.” dedi.

“Ne olacak?” dedim.

“Bunu satın, hayrâta hasenâta harcayın.”

“Evlâdım, sen doktorsun. Bu şey sende kalsın. Sen bununla çalış, tıp ilmini güzel öğren. Sen mezun olduğun zaman hayrını hasenâtını yaparsın. Allah kabul etsin, al.” dedim, iade ettim.

Çocuğun bir mikroskopu var, para yerine getirmiş onu veriyor.

Yüzüğünü çıkartıyor kız; “Hocam alın bunu, vakıfta harcayın.” diye bileziğini gönderiyor.

Gönlü güzel!

Kimisi de var; yanında konuşuyorsun, anlatıyorsun; “Şöyle ihtiyaç var, bu kadar fakir talebe var, şu iş olacak, bu iş olacak...” hiç anlar gibi görünmüyor. Anlıyor, anlar gibi görünmüyor, yanaşmıyor.

Bizim İskenderpaşa camiinin kibleye döndüğünüz zaman sağ tarafında sekiz-dokuz tane ev vardı. Arka tarafı arsaydı, çöplüktü; biz cemaat olarak binayı yaptık, evler kaldı. Bu evleri satın alacağız, camiye büyüteceğiz. Ben vaazda söylüyorum:

“Ey cemaat-i müslimîn! Bakın camimiz dolu, terliyorsunuz, sığmıyorsunuz. Hayır hasenât yapın, şu evleri satın alın, camiye katın. Ben sizden para istemiyorum, ben de yardım yapacağım...”

Hocalıktan istifa edeceğim geldiği zamanlar olmuştur...

Hiç hareket yok gibi... Geliyor zavallı fukarâ öğrenci, bursunun yarısını veriyor. Öbür tarafta çok zenginler var, hepsini bir seferde alır; almıyor!

İnsanlardan da arsızca, ısrarla bir şey istemiyor.

d. Miskin Kimdir?

Genellikle fukarâyı biliriz; Harem’de görüyoruz, çevrede görüyoruz, yanaşiyor; “Ben hastayım, miskinim, bana biraz para ver. Açım...” diyor. Sen de bir doyumluk bir şey veriyorsun veya bir-iki riyal veriyorsun, beş riyal veriyorsun. Bazısı da ısrar ediyor. Birisi gidiyor, birisi geliyor. Veya verinceye kadar yanından ayrılmıyor, tekrar tekrar söylüyor... Buna *ilhaf* derler, “arsızlıkta ısrar etmek” demek.

Hakiki miskin, öyle insan insan dolaşıp da herkesten birer ikişer, birer ikişer para toplayan değildir; parası pulu, malı, yiyeceği içeceği yok ama utanıyor ve insanlardan hayasızlık yapıp da bir şey istemiyor. Hakiki miskin odur. Asıl onu bulmak lazım.

İkinci hadîs-i şerîfte bunu biraz daha başka türlü rivayet olarak [almış]. Yine Ebû Hüreyre’den. Birincide de Ebû Hüreyre’den. İkincide Ebû Hüreyre’den ve İbn Mes’ûd’dan.

لَيْسَ الْمِسْكِينُ الَّذِي يَطُوفُ عَلَى النَّاسِ، فَتَرُدُّهُ
اللُّقْمَةُ وَاللُّقْمَتَانِ وَالتَّمْرَةُ وَالتَّمْرَتَانِ؛ وَلَكِنْ
الْمِسْكِينُ الَّذِي لَا يَجِدُ غِنَى يُغْنِيهِ، وَلَا يُفْطَنُ
لَهُ، فَيُتَصَدَّقُ عَلَيْهِ، وَلَا يَقُومُ فَيَسْأَلُ النَّاسَ.

[*Leyse'l-miskînü ellezî yetûfu ale'n-nâsi fe-terüddühü'l-lukmatu ve'l-lukmâtâni ve't-temretü ve't-temretâni; velâkini'l-miskînü ellezî lâ yecidü ğinen yuġnîhi ve lâ yüftenu lehü yütesaddeku aleyhi ve lâ yekûmu fe-yes'elü'n-nâse.*]¹¹

Leyse'l-miskînü ellezî yetûfu ale'n-nâsi. “İnsanları dolaşıp onlardan bir şey isteyen miskin, fakir değildir.” *Fe-tereddühü'l-lukmatu ve'l-lukmatâni.* “Ona bir lokma veya iki lokma veriliyor.”

¹¹ Buhârî, "Zekât", 53, r. 1479; Müslim, "Küsûf", r. 101; Ebû Dâvud, "Zekât", 23, r. 1631; Nesâî, "Zekât", 76, r. 2572; Mu-vatta', "Sifetü'n-nebi", r. 7; Ahmed b. Hanbel, II, 316, r. 8187; İbn Huzeyme, *Sahîh*, IV, 66, r. 2363; İbn Hibbân, *Sahîh*, VIII, 139, r. 3352; Beyhakî, *es-Sünenü'l-kübrâ*, VII, 16, r. 13147; Beyhakî, *es-Sünenü'l-kübrâ*, VII, 17, r. 13148; Ali el-Muttakî, *Kenzu'l-ummâl*, VI, 452, r. 16498.

Burada *lokma* kelimesi kullanıldı, orada *ekle* kelimesi kullanıldı.

Lakama vel-takama, “ağızıyla ‘hap’ diye ısırarak” demek. Mesela kaplan avını iltikam eder, yani lokma eder, ağzını açıp ‘hap’ diye ısırıp alır. Buna *lokma* denir, “bir ısırıcılık” demek. *Ekle* de “bir yiyimlik” demek. Birisi “ısırıcılık”, birisi “yiyimlik” demek oluyor.

Miskin, insanları dolaşıp da kendisine bir lokma veya iki lokma verilen, bir hurma veya iki hurma verilen kimse değildir. Hakiki miskin o değildir. Gerçek miskinlikten de kurtuluyor. Bir lokma, bir lokma, bir lokma, bir temre, bir temre, bir temre; ondan sonra herkesten fazla oluyor. Bir tekerleme vardır Türkçe’de, ne derler: “Ananız taş yesin, yarım yarım beş yesin.” derler galiba... Yani az az yiyince, hepsinden biraz biraz alınca çok oluyor. Aslında o [fakirlikten] kurtuluyor. İstemeyi meslek edinmiş olduğu için, on kişiyi kandırırsa, birer riyal alsa on riyal ediyor, beşer riyal alsa yüz riyal ediyor; yevmiyeyi doğrultuyor. Aslında fakir bile değil; çok istemekle fakirlikten de çıkıyor.

Velâkini'l-miskînü. “Fakat asıl miskin şu kimsedir ki;”

Ellezî lâ yecidü ğinen yuĝnîhi. “Kendisini insanlardan bir şey dilenmekten kurtaracak bir varlığa sahip değil.” *Ve lâ yuftenu lehû.* “Durumundan da fakir olduğu anlaşılmıyor, sezilemiyor.” *Fe-yütesaddeku.* “Anlaşılsa tasadduk edilecek...”

Birisi acıyacak veya “bu hakiki fakir” diyecek, çıkartacak verecek. Farkına varılmıyor ki kendisine tasadduk edilsin.

Ve lâ yekûmu. “Kalkmıyor.” *Fe-yes’elü’n-nâsi.* “İnsanlardan bir şey istemek için kalkıp da dolaşmıyor.”

“İşte asıl acınacak fakir budur, bunu bulmak lazım.” demiş oluyor Peygamber Efendimiz.

İkinci rivayetin meşhur hadis kitaplarının çoğunda olduğu görülüyor. Buharî’de, Müslim’de, Ahmed b. Hanbel’de, Ebû Dâvud’da, Neseî’de. *Sıhah-ı Sitte*’nin dördünde var, bir de Ahmed b. Hanbel’de var.

Tabii gelen insana bir şey verilir; madem istiyor, verilir. Belki hakikaten haklıdır.

Seni aldatıyor?

Aldatıyorsa Allah onun hakkından gelsin.

Ama asıl, farkına varılamayan insanları arayıp bulmak esas olmalı. İslâm cemiyetinin, İslâm milletinin işi bu olmalı ve insan bunu başarmalı. İmamlar, bir caminin cemaatini bilen kimseler bilmeli ki; bu camiye gelenlerden şunlar şunlar fakir veyahut mahallemizden şu şu evlerdeki insanlar gerçekten yoksul...

Bir kere hatırlıyorum, babam Ramazan Bayramı'nda kendisine tebrike gelen bir kimseye çıkartmış biraz para vermiş. Adamın gözleri yaşarmış. Babam diyor ki; "Yahu ben onun o kadar muhtaç olduğunu tahmin etmemiştim..."

Bu kadıncağz bizim camimize gelirmiş, ihvânımızdanmış, Hocamız'a bağlıymış; hastalanmış. Edirnekapı'da surların bir gediğinde yaşıyormuş. Yani zavallının evi barkı yok; mağara gibi surun bir gediğinde, bir girintisinde, bir kapı eşiği bir yer ayarlamış

kendisine, belki tenekelerle kapattı, orada yaşıyormuş. Bir de aklen özürlü çocuğu varmış. Erkek çocuk ama çalışıp da anasına bakacak bir çocuk değil; özürlü, mazeretli, sakat bir çocuk varmış, o da zavallının çocuğuymuş.

Bunları bizim Hale Hanımlar Derneği yaptıkları zekât çalışmalarında, hayır çalışmalarında duymuşlar, gitmişler. Bu fukarâcılara on beş gündür kimse [yardım etmemiş.] O mahalleli de, hepsi mi fakirdi, farkına mı varmadılar? Hani “Komşusu açken tok yatan bizden değildir.” diyor Peygamber Efendimiz, “mü’min değildir” diyor. Anlayamamışlar; on beş gündür açmış zavallılar... Kadın yatalak hasta, oğlan deli, zavallı... On beş gün orada aç...

Onu arkadaşlar evlerine almışlar. Çok acımışlar, çok üzölmüşler. Almışlar, yıkamışlar... Kirlenmiş, çünkü hasta. Yeni elbiseler giydirmişler... Gül gibi sıcacık... Kış günü de, yakacak da yok... Yıkamışlar, yedirmişler, giydirmişler... Bir tehlikesi vardır uzun zaman aç kalan insanların; birden iyi bakmaya da gelmez. Bunu, içeride doktor hanım da var, bilir. Birden bakınca, vücut

alışkın olmadığından, fazla gıdalar filan... Birkaç gün sonra kadıncağız ölmüş, vefat etmiş.

Fakat çok üzüldüm, dedim ki;

“Allah razı olsun ki bulmuşsunuz. Ama temenni ederdik ki o kadıncağız hiç o duruma düşmeseydi.”

İşte İslâm cemiyetinin, cemaatinin görevi bu: İstemeyen, kalkmayan, dolaşmayan fakiri bulmak ve o fakire yardımı götürmek. Asıl o, esas o.

Ne insanlar var; çocukları verem oluyor, kan kusuyorlar, mahalle aralarında izbe bodrumlarda yaşıyor, romatizma oluyorlar, bilmediğimiz hastalıklara tutuluyor.

Bizim camide bir oda açtık, bir doktor nöbetçi bırakıyoruz. “Bedava muayene yapılır.” diye de pankartlar astık, oraya gelsinler, muayene olsunlar diye.

Romatizma oluyor, romatizması kalbine vuruyor, ölüm derecesine geliyor; bilmiyor. Ödem oluyor, ödemi şişiyor, vefatı ondan

oluyor. Bunları vaktinde bilmek lazım, yardım elini uzatmak lazım.

Bu sabah şu bizim evin ev sahibi doktor geldi. Sudan'a gitmiş, Afganistan'a gitmiş... Öyle şeyler anlattı ki, ben Müslümanlığımızın nasıl Müslümanlık olduğunu kendi kendime sormak zorunda kaldım. O kadar derbederiz ki, İslâm milletleri birbirlerinden o kadar habersiz ki, o kadar yardımsız ki, o kadar başı bozuk ki... Yürekler acısı...

Allah bize gayret kuvvet versin. İnşallah biz düşündüğümüz organizasyonları yapalım da güzel çalışmalar ortaya koyabilelim.

e. Asıl Pehlivan

Üçüncü hadîs-i şerîf:

لَيْسَ الشَّدِيدُ الَّذِي يَغْلِبُ النَّاسَ، وَلَكِنَّ
الشَّدِيدَ الَّذِي يَغْلِبُ نَفْسَهُ عِنْدَ الْغَضَبِ.

*Leyse's-ş-şedîdü ellezî yağlibu'n-nâse
velâkinne's-ş-şedîde ellezî yağlibu nefsehû
inde'l-ğadabi.*¹²

¹² Ali el-Muttakî, *Kenzu'l-ummâl*, III, 522, r. 7715.

Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'ten.

Bu hadîs-i şerîfi duymuşsunuzdur:

“Kuvvetli, pehlivan, güçlü insan, insanlarla tutuştuğu zaman onları yenen değildir. Fakat asıl güçlü insan, kızdığı zaman kendisine hâkim olan, nefsini yenen insandır.”

Peygamber Efendimiz'e birisi geldi, sordu:

“Bana bir şey tavsiye et, ne tavsiye edersin yâ Resûlallah?” dedi.

Peygamber Efendimiz:

Lâ tağdab dedi.

“Bir daha tavsiye et.” dedi.

Lâ tağdab dedi.

“Bir daha tavsiye et.”

Lâ tağdab dedi.

Gazap etmemek, kızmamak çok önemli, güzel bir huy. Sinirlenmeyip sakin olmak, sükûnetle karşılamak güzel bir şey.

Herkeste olmuyor; bazıları parlayıveriyor, sinirleniveriyor. Başta ben...

Ben çok sinirliyim. Kendime bakıyorum; çok üzülüyorum, çok seviniyorum, çok sinirleniyorum... Tabii yaratılış da değişmez. Bazı insanlar aceleci olur, bazı insanlar yavaş olur, bazı insanlar sinirli olur, bazıları sakin olur. Ama sinirlendiği zaman [kendini] tutmak; asıl kavî, asıl pehlivan, asıl güçlü insan o.

Dördüncü hadîs-i şerîf:

لَيْسَ أَحَدٌ أَفْضَلَ عِنْدَ اللَّهِ مِنْ مُؤْمِنٍ يُعَمَّرُ فِي
الْإِسْلَامِ، لِتَكْبِيرِهِ وَتَحْمِيدِهِ وَتَسْبِيحِهِ وَتَهْلِيلِهِ.

*Leyse ehadün efdale inda'llâhi [azze ve celle] min mü'minin yuammeru fi'l-İslâmî li-tekbrîhî ve tahmîdihî ve tesbîhîhî ve tahlîlihî.*¹³

Bu da Ahmed b. Hanbel'de ve Abd b. Humeyd'de Talha *radiyallahu anh*'ten rivayet edilmiş bir hadîs-i şerîf.

¹³ Ahmed b. Hanbel, I, 163, r. 1401; Nesâî, *es-Sünenü'l-Kübrâ*, IX, 309, r. 10606; Deylemî, *el-Firdevs*, V, 401, r. 8553; Ali el-Muttakî, *Kenzu'l-ummâl*, XV, 665, r. 42637; Ali el-Muttakî, *Kenzu'l-ummâl*, XV, 668, r. 42655; Mizzî, *Tuhfetü'l-eşrâf*, IV, 214, r. 5000.

“Aziz ve celil olan Allahu Teâlâ hazretlerine, İslâm içinde ömür geçirip de uzun yıllar muammer olmuş bir mü’minden daha faziletli kimse yoktur.”

Neden dolaydır bu? Uzun ömürlü mü’minin Allah indinde çok faziletli olmasının sebebi nedir?

Li-tekbîrihî. “Bu mü’minin *Allahu ekber* demesindedir.” *Ve tahmîdihî.* “*Elhamdülillah* demesindedir.” *Ve tesbîhihî.* “*Sübhânallah* demesindedir.” *Ve tehlîlihî.* “*Lâ ilâhe illallah* demesindedir.”

Zikirlerinden, ibadetlerinden dolaydır.

Allah’ın indinde en faziletli insan, uzun yıl yaşayan müslüman. Onun için, uzun yaşamayı hedef almak lazım. Uzun yaşamaya gayret etmek lazım. Vücudu uzun yaşayacağım diye kullanmak lazım, hor kullanmamak lazım. Vücudun hakkını vermek lazım.

Ve inne li-cesedike aleyke hakkan buyuruyor Peygamber Efendimiz; “Vücudunun da senin üzerinde bir hakkı vardır.” Onun da hakkı var. “Bana hakkımı vermedin, beni dinlendirmedin, beni uyutmadın, benim

gıdamı vermedin!” diye hakkını isteyebilir, davacı olabilir.

Öyle insanlar var ki kumar oynayacağım diye masanın başından kalkmıyor. Öyle insanlar var ki sigara dumanları içinde saatlerini heder ediyor. Öyle insanlar var ki meyhanelerde içkilerle karaciğerini, midesini, bütçesini mahvediyor. Öyle insanlar var ki daha başka yollarla, yerlerde sıhhatini [kaybediyor]. Bunların hepsi vebaldir.

Vücudun da davacılığı vardır. Her şeyin âhirette hesabı olacak. Her hak sahibi hakkını isteyecek. “Boynuzlu koyundan boynuzsuz koyun hakkını alacak.” diye hadîs-i şerîf var. Dedelerimiz bunu atasözü hâline getirmişler, aslı hadîs-i şerîftir. Boynuzlu ötekisini süsünce hak yerde kalmıyor; o boynuzsuzu ötekisinden hakkını alacak.

Onun için, haklara riâyet etmek lazım. Hakkını çiğnememek lazım. Hakkını vermezlik yapmamak lazım. Hak sahibine hakkını vermeli.

Çocuğun anne baba üzerinde hakkı var. Kadının kocası üzerinde hakkı var. Herkes ana

babanın çocuk üzerinde hakkı olduğunu biliyor ama çocuğun anne baba üzerinde hakkı olduğunu bilmiyor. “Hadi oradan ya, çocuğun da hakkı mı olurmuş!” Olur işte. Hadîs-i şerîfte Peygamber Efendimiz bildiriyor. Zayıfın da hakkı var, kadının da hakkı var, çocuğun da hakkı var, bebeğin de hakkı var. Onun için, her hak sahibinin hakkının ne olduğunu bilip bizim ödememiz gerekiyorsa o hakkı ödememiz lazım. Ödemezsek, o hak sahibi yarın gelip hakkını isteyecek.

Ne zaman isteyecek?

Öyle bir gün de isteyecek ki;

يَوْمَ يَفِرُّ الْمَرْءُ مِنْ أَخِيهِ . وَأُمِّهِ وَأَبِيهِ .
وَصَاحِبَتِهِ وَبَنِيهِ .

Yevme yefirru’l-mer’u min ahîhi. “Kişinin kardeşinden kaçtığı...” *Ve ümmihî ve ebîhi.* “Anasından babasından kaçtığı...” *Ve sâhibetihî ve benîhi.* “Karısından, çocuğundan kaçtığı günde...”¹⁴ isteyecek.

¹⁴ 80/Abese, 34-36.

Niye bunlar birbirlerinden kaçıyor?

Bunlar beraber yaşadılar, birbirlerine hakları geçti, onun için. Birisi ötekisinin hakkını çiğnedi, vermedi. Kardeş ama bastırdı; “Ver onu!” dedi, bilmem ne dedi... Böyle çeşitli şeyler oluyor. O hak sahibi yarın rûz-i mahşerde o hakkı alacak.

Gıybet edilenin gıybet edenin üzerinde hakkı var. İftiraya uğrayanın iftira edenin üzerinde hakkı var. Bunların hepsi haktır, çok önemlidir. İsteyecek.

Bu dünyada bilmiyor.

Bana birisi yanaşıyor, geliyor, diyor ki;

“Selâmun aleyküm hocam. Hakkını helal et hocam.”

Niye? Niye helallik istiyorsun benden?

Ne bileyim, öyle beleşten, bedavadan... “Aç şu kağıdın altına imza hocam.” Ne olacak? Üstünde ne yazıyorsun, belli değil. Öyle kolay imza olur mu?

“Hocam, senin çok aleyhinde konuştuk da, işte maalesef... Bağışla...”

Tamam, peki. Ama ben sana hakkımı helal edeyim ama senin aldattığın, kandırdığın, şaşırttığın insanlar o şaşkınlıkta devam ederse senin tevben seni kurtarmaz; onların vebali sana boyuna gelecek. İnsan yanlış bir iş yapmasın; devam eder durur. Tevbe eder, hatasını anlar;

“Ya hocam, ben seni böyle bilmiyordum, bana seni yanlış anlattılar. Hakkını helal et.”

Peki, edeyim ama senin şaşırttıkların ne olacak?

Ordudaki namaz niyazla ilgili hususta bir yazı yazdım; o yasakları koyanların aleyhinde ve Refah partisi sözcüleriyle paralel, aynı istikamette... Akşam gazetesi bunu çarpıtmış, ters bir şekilde yorumlamış; “Esad Hoca Refah partisine çattı.” demiş. Öyle bir şey yok! Ne niyetimde var, ne yazıda var. Yazı doğru düzgün okunursa orada kimin kastedildiği yazının bütünlüğünden görülür. Yani bir çarpıtma var, o çarpıtmaya dayalı birisi de kalkmış, bir şeyler konuşmuş. Be adam, bir yazının aslını okusana!

Âyet-i kerîme var:

Bismillâhirrahmânirrahîm.

إِن جَاءَكُمْ فَاسِقٌ بِنَبَأٍ فَتَبَيَّنُوا

În câeküm fâsıkun bi-nebein fe-tebeyyenû. “Fasıkın birisi size bir haber getirirse enini, boyunu, kökünü, aslını, astarını araştırın; bakalım doğru mu, yanlış mı?”¹⁵

Çünkü ara bozmak için fitne fesat veya yalan yanlış bir şeyler olabilir.

Bazen birisine gidiyorsun:

“Ya sen böyle dedin mi?”

“Tevbe tevbe, demedim hocam! Yok öyle bir şey!” diyor.

“Sen böyle dedin diyorlar.”

Onun adına [söz söyleniyor].

İşin aslını esasını tahkik etmek lazım.

¹⁵ 49/Hucûrât, 6.

لَيْسَ إِيمَانٌ مِّن رَّأْنِي بِعَجَبٍ، وَلَكِنَّ الْعَجَبَ كُلَّ
الْعَجَبِ لِقَوْمٍ رَأَوْا أَوْرَاقًا فِيهَا سَوَادٌ، فَأَمَنُوا بِهِ
أَوَّلَهُ وَآخِرَهُ.

*Leyse î mânû men reânî bi-acebin
velâkinne'l-acebe külle'l-acebi li-kavmin raev
evrâken fîhâ sevâdun fe-âmenû bihî evvelehû
ve âhirehû.*¹⁶

Enes radiyallahu anh'ten.

“Beni gören kimsenin iman etmesi
şaşılacak bir şey değildir.”

Tabii iman edecek; Peygamber
Efendimiz'i görmüş, onun zamanında yaşamış,
elbet iman edecek. Muhammed-i Mustafâ bu;
Allah'ın Resûlü, mucizelerle, apâşikâr
mucizelerle müeyyed, *Seyyidü'l-evvelîne
ve'l-âhirîn*.

“Beni gören insanın imanı şaşılacak bir
şey değildir. Fakat asıl şaşılacak, tam
mânasıyla şaşılacak şudur ki, *li-kavmin* şu
insanlara şaşılır ki;” *Raev evrâken*. “Kağıtları

¹⁶ Ali el-Muttakî, *Kenzu'l-ummâl*, XII, 184, r. 34582.

gördüler.” *Fîhâ sevâdun*. “Üzerindeki yazıları okudular.”

Üstüne harfler yazılmış. *Sevad*, “siyahlık” demek. Kağıtların üzerinde karalamalar gördüler, yazılar gördüler.

Fe-âmenû bihî evvelehû ve âhirehû. “Başından sonuna hepsine iman ettiler.”

Asıl bunların imanı önemli, kıymetli.

Peygamber Efendimiz zamanında yaşamadılar ama âyetleri gördüler, hadîs-i şerîfleri gördüler, bilgileri gördüler; okudular, öğrendiler, iman ettiler. İşte asıl kıymetli, şaşılacak iman bu.

Arapça’da *aceb*, “şaşmak” mânasına geliyor, bir; bir de “hayran olmak” mânasına geliyor.

Hel acibte fî hâzâ? “Bu şeyden acebe düştün mü?”

Aceb ne demek burada?

“Buna hayran oldun mu? Hakikaten çok güzel...” mânasına şeylere de *aceb* deniliyor.

Bunu “hayran olunacak” diye tercüme etsek daha güzel olur.

“Beni görüp bana iman eden kimseye, onun imanına hayran olmak, hayran olunacak bir şey değil. Fakat asıl tam mânasıyla hayran olunacak şu insanlardır ki; birtakım kağıtları gördüler, üzerinde karalamalar, yazılar, bilgiler var; onlara başından sonuna kadar inandılar. İşte asıl onların imanlarına hayran olunur.”

Çünkü gayba inanmış oluyorlar.

Tabii biz gayba inanıyoruz ama başından sonuna kadar elhamdülillah imanımız mantık, akıl, ilim, irfan ile kale gibi sağlam. Etraftaki insanları, dünya üzerindeki çeşitli toplulukları görüyoruz, duyuyoruz; nelere inanıyorlar...

Hindistan’da kobra yılanına tapınan var.
Türkiye’de şeytana tapınan var.

Şeytana tapınanları duydun mu?

Şeytana tapınan var!

Hani şeytana uyup da günah işlediği için “Bu şeytana tapınıyor.” demek ayrı... Mesela

parayı çok seviyor da “paraya tapınıyor” diyoruz. Öyle değil. Şeytana tapınanlar var!

Niye tapınıyorsun?

“Korkunç bir mahluk, şerrinden korunmak için tapınıyoruz.” diyorlar.

Türkiye’de bu inançta olanlar var.

Horoza tapınanlar var. Ta Etililer’den kalmış inançlar...

Daha daha nelere tapınanlar var; taşlara, ağaçlara, söylemekten haya edeceğim şeylere tapınanlar var.

İlâhî dinler var, peygamberler gelmiş, bilgiler getirmiş; o peygamberlerin kavimlerinin bugünkü inançlarına bakıyoruz; al hıristiyanları, al yahudileri, al şunları, al bunları; onlarda da bir şey yok!

Acaba İslâm’ın güzelliği, ben müslüman doğdum da kendim müslüman olduğum için mi bana güzel geliyor?

Hayır! Adam hıristiyan doğup, hıristiyan kültürüyle yetişip dinleri inceleyip müslüman oluyor. Demek ki İslâm’ın kendisi güzel! Yahudi olarak doğuyor, sonra üniversiteye

gidiyor, inançsızlığa düşüyor, felsefe okuyor, çeşitli inançları inceliyor, sonra müslüman oluyor. Adam diplomat, çeşitli ülkelerde geziyor, çeşitli kavimlerin inançlarını görüyor, bakıyor; “Allah Allah, Budistler böyle ibadet ediyor. Brahmanlar Ganj nehrinin pis çamurlu sularına giriyor, öyle ibadet ediyor...” İşte şöyle böyle müslüman oluyor. Adam modern tahsil görmüş, filozof sıfatını kazanmış, sosyalist filozof olmuş, mütefekkir adam; müslüman oluyor. Önemli bu. Papaz; inceliyor, araştırıyor, müslüman oluyor. Çok önemli! Çünkü bu tarafgir bir adamdı, taraf tutan bir adamdı, onun müslüman olması çok önemli!

لَيْسَ شَيْءٌ أَشَدَّ عَلَى مَرَدَّةِ الْجِنِّ مِنْ هُوَاءٍ
الآيَاتِ فِي سُورَةِ الْبَقَرَةِ: ﴿وَالْهَكْمُ إِلَهُ
وَاحِدٌ﴾ الْآيَتَيْنِ.

*Leyse şey'ün eşeddü alâ meredeti'l-cinni
min hâulâi'l-âyâti fî sûreti'l-bakarati: ve
ilâhukum ilâhun vâhid.*¹⁷

¹⁷ Deylemî, *el-Firdevs*, III, 385, r. 5177; Ali el-Muttakî,

Enes radiyallahu anh'ten.

“Cinlerin azgınlarına Bakara sûresindeki şu âyetlerinden daha şiddetli tesir eden başka bir şey olamaz;

وَاللَّهُمَّ إِلَهُ وَاحِدٌ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الرَّحْمَنُ
الرَّحِيمُ

*Ve ilâhuküm ilâhun vâhidun lâ ilâhe illâ hüve'r-rahmânu'r-rahîm...*¹⁸

لَيْسَ شَيْءٌ أَطْيَبُ مِنْ رِيحِ الْمُؤْمِنِ، وَإِنَّ رِيحَهُ
لَيُوجَدُ بِالْآفَاقِ، وَرِيحُهُ عَمَلُهُ وَالثَّنَاءُ عَلَيْهِ.

*Leyse şey'ün atyabu min rîhi'l-mü'mini ve inne rîhahû le-yücedü bi'l-âfâki ve rîhuhû amelühû ve's-senâu aleyhi.*¹⁹

Bu hadîs-i şerîf Enes radiyallahu anh'ten.

“Mü'minin hoş kokusundan daha güzel, daha latif bir koku yoktur. Ve mü'minin kokusu

Kenzu'l-ummâl, I, 567, r. 2556.

¹⁸ 2/Bakara, 163.

¹⁹ Ali el-Muttakî, *Kenzu'l-ummâl*, I, 165, r. 826; Ukaylî, *ed-Duafâ*, IV, 289, r. -1.

âfaktan, ta uzak yerlerden, ufuklardan duyulur.”

Ve rîhuhu amelühû. “Mü’minin kokusu icraatıdır, yaptıkları ibadetleridir, taatleridir.”

Ve’s-senâu aleyhi. Aleyhi, “onun üzerine” demek. *Ve’s-senâ’* da “övmek” demek.

Ve’s-senâu aleyhi. “Onun üzerine övmesi.”

Neyin üzerine övmesi?

Allahu âlem, Allahu Teâlâ hazretlerine olan, deminki hadîs-i şerîfte geçtiği gibi; tesbih, tahmid, tekbir, tehlil vesaire ile, o güzel şeylerle kulluğunu ifade etmesi. İşte kokusu onlar.

Burada, hadîs-i şerîfte mü’minin kokusu olduğu bildiriliyor ve bu kokunun ufuklardan duyulduğu, gözün görebildiği en uzak noktalardan bile duyulabildiği bildiriliyor. Bazı büyüklerimizin hayatlarındaki kendilerinin karşılaştıkları olaylardan biliyoruz; bu kokuyu

bazı insanlar bazı kereler duyuyorlar. Mesela bir koku duyuyor, yanındakine diyor ki;

“Ya ben bir koku duydum, sen duyuyor musun?”

“Yoo...”

“Ya çok güzel bir koku...”

Mübarek bir meclise mesela evliyâullahtan birisi geliyor, onun ruhâniyeti bir koku yapıyor; ama kabiliyeti ve o andaki durumu müsait olan bazı insanlar duyuyor.

Birisi böyle bir hadis okunduğu zaman, “Mü’minin kokusu duyulur, evliyâullahın kokusu daha güzel duyulur...” diye, Hocamız için demiş ki; “Yahu bu şeyleri okuyorsun, o zaman senin de kokunun duyulması lazım.” O anda mı, ondan sonra bir sabah camiye girerken mi, muazzam bir koku duymuş. Hatta Hocamız dönmüş ona, şöyle bir bakmış yürümüş. “Sen koku mu istiyordun, işte kokla...” gibilerden... Kendisi böyle anlatıyor; kendisinin hâlet-i rûhiyesi ile beraber böyle anlatıyor.

Mesela bir türbeyi ziyaret ediyorsun. Türbeyi on kişi ziyaret ediyor. Bir tanesi diyor ki;

“Ya içeride çok muhteşem, çok muazzam, çok latif, çok güzel bir koku duydum. Siz duydunuz mu?”

Ötekiler diyorlar ki;

“Biz öyle bir şey fark etmedik.”

Kimisine o ruhâniyetle irtibat nasip olduğu için o şeyi hissediyor.

لَيْسَ شَيْءٌ مِنَ الْجَوَارِحِ يُعَذِّبُ أَشَدَّ مِنَ اللِّسَانِ.
يَقُولُ اللِّسَانُ: يَا رَبِّ، عَذَّبْتَنِي بِعَذَابٍ لَا يُعَذِّبُ
بِهِ الْجَسَدُ، قَالَ: «خَرَجْتَ مِنْكَ كَلِمَةٌ بَلَغَتْ
الْمَشْرِقَ وَالْمَغْرِبَ، فَسُفِكَ بِهَا الدِّمَاءُ.
وَعِزَّتِي، لِأَعَذِّبَنَّكَ عَذَابًا لَا أَعَذِّبُهُ شَيْئًا مِنَ
الْجَوَارِحِ».

Leyse şey'un mine'l-cevârihi yuazzebü eşedde mine'l-lisâni. Yekûlu'l-lisânu: Yâ Rabbi azzebtenî bi-azâbin lâ yuazzebü bihi'l-cesedü. Kâle: Harecet minke kelimetün

*belağati'l-meşrîka ve'l-mağribe fe-sufike bihe'd-dimâ'u. Ve izzetî le-uazzibenneke azâben lâ uazzibuhû şey'en mine'l-cevârihi.*²⁰

“İnsanın organlarından, uzuvlarından, [âzâlarından,] dilden daha şiddetli bir şekilde azaplanan hiçbir âzâ yoktur. En şiddetli azabı dil görecektir. Ve bunun üzerine dil, lisan, diyecek ki;

‘Yâ Rabbi! Beni öyle bir azapla azaplandırıyorsun ki cesedin başka bir âzâsını hiç azaplandırmadığın özel ve şiddetli bir azapla azaplandırıyorsun.’

Allahu Teâlâ hazretleri ona buyuracak ki;

‘Senden öyle bir söz çıktı ki maşrîkı mağribi tuttu, doğuya batıya yayıldı ve o sözden dolayı kanlar döküldü, insanlar birbirleriyle çatışmaya girdi. Onun için, seni âzâlardan hiçbirini azaplandırmadığım bir şekilde azaplandıracağım.’ diyecek.”

diyor Peygamber Efendimiz, Enes *radıyallahu anh*’ın rivayet ettiğine göre.

²⁰ Deylemî, *el-Firdevs*, III, 385, r. 5176; Ali el-Muttakî, *Kenzu'l-ummâl*, III, 557, r. 7896.

Buradan anladığımız; dilin vebali çok büyük ve dilden çıkan yalan yanlış sözlerden dolayı fitne fesat, musibet çok yayılıyor, çok zararlar oluyor. Bir komutanın yanlış bir emri değil midir, “Atın şu atom bombasını!” demesi, o binlerce insanın ölmesi? Bir ağızdan çıkan bir söz değil midir, bir harbi başlatan?

Yunus Emre'nin sözü çok güzel, Allah rahmet eylesin:

Söz ola, kese savaşı,

Söz ola, kestire başı.

Söz ola, ağılu aşı,

Yağ ile bal ede bir söz.

Söz olur, savaşı keser; söz olur, başı kestirir; söz olur, zehir zemberek, tatsız tuzsuz bir aşı yağ ile bal eder.

Karı koca mutludur, fakirdir, kuru ekmekleri vardır, ortada tatsız tuzsuz bir yemekleri vardır ama mü'minlerdir, birbirlerine bağlılıkları tamamdır, Allah'a tevekkülleri tamamdır, “Hanım aldırma, ziyanı yok.” der veya hanım beyine der ki; “Efendi üzülme, helal lokma yiyoruz ya,

haram yesek daha fena, cehennemde azabı olacak... Eh, hadi yiyelim, mühim olan şu vücudun ihtiyacının karşılanmasıdır...” Yağ ile bal ediyor işte; sofrada huzur içinde yemeği yiyorlar, bitiyor.

Veyahut insan bir laf söylüyor, savaşı kesiyor. “Teslim!” diyorsun, savaş bitiyor. “Teslim!” deyince tamam. “Time out!” diyorsun, oyun duruyor. Bir söz işte.

Söz ola, kese savaşı. Söz ola, kestire başı. Tabii olmadık bir söz söyleyince de insanın kafası gider.

Ama Yunus Emre öyle dememiş, sonradan halk onu öyle çevirmiş. Yunus’un sözü şöyle:

Söz ola, kese savaşı.

Söz ola, bitire başı.

Baş bitirmek demek: *Baş*, eski Türkçe’de “yara” demek. *Bitirmek* de “yarayı iyi etmek” demek. Yani “Söz olur, savaşı keser. Söz olur, yarayı iyi eder, gönül yarasını tedavi eder.” demek. Ama *bitire başı*yı, Türkçe’nin o eski kelimelerini bilmediği için birisi; “Ya bu ‘baş

bitmek' ne demek, olsa olsa baş kesilir...” diye uydurmuş. Doğrusu: Söz ola, bitire başı.

Peki ne yapmak lazım, dille çok günaha giriliyor?

Dili dikkatli kullanmak lazım. En iyi çare sükuttur. Çünkü sen konuşmadığın zaman emniyette oluyorsun, konuştuğun zaman tehlike beliriyor. Onun için, “Sükut ibadettir.” buyurmuş Peygamber Efendimiz.

Birçok kimse sükutun ibadet olduğunu bilmez. Bir yerde biraz otursa, herkes sussa birisi ille ortaya bir laf atar.

Neden?

Konuşulmuyor diye sıkılır.

Halbuki sükut ibadettir. Onun için, evliyâullahın, eski büyüklerimizin, meşâyihin huzurunda gelirlermiş, otururlarmış, herkes başını eğermiş. İbadet de ondan. Hoca efendi istese kendisi konuşur. Otururlarmış, öyle feyz alırlarmış.

Şimdi millet sükuta o kadar yabancı ki biraz sükut oldu mu sıkılıyor, hemen havadan sudan bir konu açıyor; “Yahu bugün hava biraz

yağmurlu...” E ne olacak, yağmurlu olsun, güneşli olsun... Şimdi konuşulacak şey mi? Meteoroloji mi burası, meteoroloji dairesi mi? Veyahut olmadık başka bir konu... Sükut bozulsun diye. Sanıyor ki sükut kusurlu. Halbuki sükut ibadettir.

Dilini tutmak önemli. Bu bir.

İkincisi; dili zikrullahla meşgul etmek lazım. Eline tesbih alırsın; bin tane çekersin, beş bin tane çekersin, *Allah* dersin, *Lâ ilâhe illallah* dersin, *Sübhanallah* dersin, *Allahu ekber* dersin, Peygamber Efendimiz’in tavsiye ettiği nice zikirler var. Dolu bardağın içine bir şey konulmaz. Dil bir şeyle meşgulken başka bir meşguliyet gelmediğinden sen onu hayırla meşgul ettiğin için şerli bir duruma düşmekten kurtarmış olursun.

Başka bir çare; ilim öğretmektir, hadis okumaktır, Kur’an okumaktır, âyet okumaktır...

Bazıları susmayı öğrenmek için, hoca efendiler baklaya okuyup üflerlermiş, ağzına baklayı alırmış. Sebebi; baklanın dış kabuğu kalındır, kolay kolay ıslanmaz, uzun zaman

ağızda durur. Onun için, biraz bir şey konuşacakken bakla ağzında olduğu için hatırına geliyor, tam konuşacak, takur tukur bakla var; “Ha, ben konuşmayacaktım...” Konuşmalarını süzüyor. Neyi konuşacağını, neyi konuşmayacağını düşünüyor. Onun için, “Çıkar ağzından baklayı.” sözü vardır. Çıkart da konuş...

Çare bunlar. Ya hayır söyleyecek, ya susacak.

Dokuzuncu hadîs-i şerîf:

لَيْسَ مِنْ يَوْمٍ يَأْتِي عَلَى ابْنِ آدَمَ إِلَّا يُنَادِي فِيهِ:
يَا بَنَ آدَمَ، أَنَا خَلْقٌ جَدِيدٌ، وَأَنَا عَلَيْكَ غَدًا
شَهِيدٌ. فَاعْمَلْ خَيْرًا فِيَّ أَشْهَدُ لَكَ غَدًا، وَإِنِّي لَوْ
قَدْ مَضَيْتُ لَنْ تَرَانِي أَبَدًا؛ وَيَقُولُ اللَّيْلُ مِثْلَ
ذَلِكَ.

*Leyse min yevmin ye'tî ale'bni Âdeme illâ
yunâdâ fîhi: Yebne Âdeme ene halkun cedîdün
ve ene aleyke ğaden şehîdün fa'mel hayran
fîyye eşhed leke ğaden ve innî lev kad*

*madaytu len terânî ebeden. Ve yekûlu'l-leylu mисле zâlike.*²¹

Ma'kıl b. Yesar *radıyallahu anh'*ten.

“Âdemoğlunun üzerine gelen hiçbir yeni gün yoktur ki o, insana şöyle seslenmiş olmasın...”

Her gün güneş doğup da gün başladığı zaman şu şeyleri seslenir, bağırır, nida eder, söyler.

Kime söyler?

Âdemoğullarına, yani sizlere, bizlere ve bütün insanlara her gün güneş doğduğu zaman, yeni bir gün, yeni bir gündüz başladığı zaman şu sözlerle hepsi nida eder.

Bize her gün ne der?

Yebne Âdem. “Ey Âdem *aleyhisselam*’ın oğlu...”

Biz Hz. Âdem’den türediğimiz için Âdemoğluyuz, benî Âdemiz.

“Ey Âdemoğlu!”

²¹ Ali el-Muttakî, *Kenzu'l-ummâl*, XV, 796, r. 43161; Ebû Nu-aym, *Hilyetü'l-evliyâ*, II, 303, r. -1.

Ene halkun cedîdün. “Ben yeni bir mahlukum, Allah beni yeni yaratıyor.”

“Ben yeni bir yaratığım. Zaman olarak ben yeni bir yaratığım.”

Ve ene aleyke ğaden şehîdün. “Yarın ben senin aleyhine şahit olacağım.”

İçinde yaşadığımız gün, zaman ve mekân bizim aleyhimize yarın mahkeme-i kübrâda şahitlik yapacak.

Fa'mel hayren fîyye. “Benim zamanım içinde, zamanım zarfında, bugün zarfında sen hayır işle.” *Eşhed leke ğaden.* “Ben de yarın senin hayır işlediğine şahitlik edeyim. Günah işleme de aleyhinde şahit olmayayım.” *Ve innî lev kad madaytu len terânî ebeden.* “Ben geçip gittikten sonra beni bir daha göremeyeceksin.”

Bir geldim, gidiyorum, bir daha beni göremeyeceksin. Ama âhirette şahit. Kaç gün yaşamışsa insan, her gün insan için âhirette şahit.

Ve yekûlu'l-leylü misle zâlike. “Gece de böyle seslenir.”

Güneş battığı zaman, gece geldiği zaman, o da; “Ey Âdemoğlu! Ben yeni bir yaratığım. Yarın mahkeme-i kübrâda senin hakkında şahitlik yapacağım. Benim içimde hayır işle de ben de sana hayır işlediğine dair şahitlik yapayım. Ben geçip gittikten sonra bir daha beni asla görmeyeceksin.” der.

Gece de der, gündüz de der.

O halde yirmi dört saatte zaman olarak bizim iki tane şahidimiz var; birisi gündüz, birisi gece. Yaptıklarımıza bunlar şahitlik edecek. Diyecek ki; “İşte benim içimde şu saatte namaz kıldı. Peygamber Efendimiz’in mescidine gitti, cemaatle namaz kıldı. Üçüncü rekâta yetişti.” Veya; “Yürüdü, namaz kıldı.” diyecek. Veyahut; “Uyudu, sabah namazına kalkmadı.” diyecek. Veyahut; “Yalan yere yemin etti. Ticaret yaparken ‘Vallahi idare etmez!’ dedi, halbuki idare ederdi.” Veyahut; “Birisine kötülük yaptı, onu üzdü, ağlattı...” filan diyecek, böyle şahitlik edecek.

Yarın insana kimler şahitlik edecek?

Bir; bu hadîs-i şerîfteki zaman gece, gündüz şahitlik edecek.

İki; omuzlarındaki iki melek şahitlik edecek. *Melakâni âdilâni şâhidân*. “Bunlar adaletli iki şahit. Hem de yazıyorlar, bunların tespitleri yazılı; defter-i a’ mâlimize cızır cızır yazıyorlar. Melekler şahitlik edecek.

Başka?

Âzâlarımız bizim aleyhimize şahitlik edecek. Derilerimiz, gözlerimiz, kulaklarımız, dillerimiz, ellerimiz, ayaklarımız kendi aleyhimize, kendi varlığımız aleyhine şahitlik edecek.

Kur’ân-ı Kerîm’de âyetler var. Kendi varlığımız onlara;

لِمَ شَهِدْتُمْ عَلَيْنَا

Lime şehidtüm aleynâ. “Niye bizim aleyhimize şahitlik ettiniz? Ya sen bizim bir parçamız değil misin, beraber değil miydik?” diyecek.

قَالُوا أَنْطَقَنَا اللَّهُ الَّذِي أَنْطَقَ كُلَّ شَيْءٍ

Kâlû: Antakana'llâhu'llezî antaka külle şey'.²² “Her şeyi konuşurmaya kâdir olan Allah bizi konuştu; konuşmamak elimizde değil.”

“Konuş!” deyince tıklar tıklar konuşacağız. Teybe basınca sesin çıktığı gibi... Çare yok.

Âzâlar.

Sonra?

Bikâu'l-arz. O işin işlendiği mekân, o da şahitlik edecek. Ağaç diyecek ki; “Yâ Rabbi! Evet, benim altımda, gölgemde bu herif çaldığı koyunu kesti, etini torbaya doldurdu, götürdü.” Ağaç şahitlik edecek. Toprak şahitlik edecek. Mağara şahitlik edecek... Neyse, neresiyse... Gazino şahitlik edecek. Sahil şahitlik edecek. “Evet, buraya benim üstüme masayı kurdular yâ Rabbi, sofrayı hazırladılar, içki şişelerini dizdiler, lıkır lıkır içtiler.” diyecek.

²² 41/Fussilet, 21.

Mekânlar, zamanlar, âzâlar, melekler şahitlik edecek...

Âzâlara unutturur, *bikâu'l-arz'a*, mekânlara, arzın o işin işlediğini bölgelerine unutturur. Allah aşk ile, sıdk ile tevbe etti mi bütün delilleri yok ediyor, hepsini siliyor. O da müjde tabii...

Allah bizi hakiki tevbe edenlerden eylesin. Şimdiye kadar ne ettiyse ettik, bundan sonra cümlemizi güzel kulluk yapmaya muvaffak eylesin.

f. Dünya ve Ahiret Dengesi

Onuncu hadîs-i şerîf:

لَيْسَ بِخَيْرِكُمْ مَنْ تَرَكَ دُنْيَاهُ لِآخِرَتِهِ، وَلَا
آخِرَتَهُ لِدُنْيَاهُ، حَتَّى يُصِيبَ مِنْهُمَا جَمِيعًا، فَإِنَّ
الدُّنْيَا بَلَغٌ إِلَى الْآخِرَةِ، وَلَا تَكُونُوا كَلَّا عَلَى
النَّاسِ.

*Leyse bi-hayriküm men tereke dünyâhu
li-âhiretihî ve lâ âhiretehû li-dünyâhu hattâ
yusîbe minhümâ cemîan fe-inne'd-dünyâ*

*belâğun ile'l-âhireti ve lâ tekûnû kellen ale'n-nâsi.*²³

Enes *radiyallahu anh'*ten meşhur bir hadîs-i şerîf.

“Sizin hayırlınız, âhireti kazanacağım diye dünyasını terk eden veyahut dünyalık kazanacağım diye âhoretini terk eden değildir.” *Hattâ yusîbe minhümâ cemîan.* “İkisinin de hayrını elde etmeye çalışandır.”

Onu yapmadıkça hayırlı değildir. Birisini yapan hayırlı değildir.

Adam mesela diyor ki;

“Bana çalışmak gerekmez. Gelirim, Peygamber Efendimiz'in mescidinde gece gündüz ibadet ederim...”

E ne olacak?

“Paraya ihtiyaç olduğu zaman biraz saflar arasında dolanırım, dilenirim, yiyecek bir şeyler alırım. Hırpânî giyinirim. Bana âhiret lazım.”

²³ İbn Asâkir, *Târîhu Dimeşk*, LXV, 197, r. -1; İbn Asâkir, *Târîhu Dimeşk*, LXXII, 337, r. -1; Ali el-Muttakî, *Kenzu'l-ummâl*, III, 238, r. 6334.

Bu makbul değil. Dünyasını tamamen terk ediyor, çoluk çocuğunu, evini, işini gücünü, dünya hayatının gerektirdiği çalışmaları ihmal ediyor. Veyahut diyor ki;

“Bana evlilik gerekmez. Evlenmeyeceğim.”

Bizim bir doktor kardeşimiz var, bacak kadar çocuğu var. Boğaz köprüsünden geiyorlarmış, daha yeni konuşmaya başlamış ocuk; “Anne ben evlenmeyeceğim.” demiş.

“Niye oğlum?” demiş. “Evlendim mi çoluk ocuk olur, onlarla kim uğraşacak?” demiş. Küçük, üç veya dört yaşında... G le g le bir hâl olduk...

Eskiden böyle düşünenler var; “Ne yapayım evlenip de? Evlendin mi hanım olacak, kira olacak, ev derdi olacak, geçim derdi olacak, çocuklar olacak, çocukları b y tmek gerekecek, hastalanacaklar, okul isteyecek, giyim isteyecek... Aman, istemez; ben  hiretimi [kurtaracağım]!” Böyle fikirler var. Dervişlerden de mücerret dervişler var; diyar diyar gezen, evlenmeyenler...

Peygamber Efendimiz diyor ki;

“Âhiret için dünyasını terk eden en hayırlınız değildir.”

Dünyası için âhireti terk eden?

Tabii o da hayırlı değil, onu zaten biliyoruz. Âhireti terk etmek felaket. Dünya ne ki; âhiret ebedî, sonsuz, her türlü hazinelerin olduğu yer. Onu terk ediyor, dünyanın iki paralık muvakkat ömrüne koşturuyor. Tabii o zaten doğru değil.

Ne yapacak?

İkisini birden usturuplu ve ustalıklı kullanacak.

Fe-inne'd-dünya belâğun ile'l-âhireti.

“Çünkü dünya, insanı âhirete götüren bir vasıtaadır.”

Dünya hayatında yaşıyorsun, âhireti kazanıyorsun. Dünya hayatında a'mâl-i sâliha işlersen cenneti kazanıyorsun. [Dünya]; âhirete götüren, âhireti sağlayan bir araç.

Ve lâ tekûnu kellen ale'n-nâsi. “Sakın insanlara yük olmayın.”

Geçiminizi başka insanların sırtına yükleyip beleşten yaşamaya kalkışmayın.

Kendiniz çalışın, kendi ihtiyaçlarınızı kendiniz karşılayın. Böylece insanlara yük olmadan yaşayın.

Tabii kendi ihtiyacını kendisi karşılaması için insanın ne yapması lazım?

Para kazanması lazım.

Para kazanmak için ne yapmak lazım?

Bir iş tutması lazım; ya ticaret, ya ziraat, ya sanat, ya memuriyet, ya cihat. Bir şey yapacak, bir meşguliyet olacak.

Bu meşguliyet meşrudur. Ticaret sevaptır, Peygamber Efendimiz'in mesleğidir. Peygamber Efendimiz ticaret yaptı ve çok güzel yaptı. Ticareti tavsiye buyuruyor. Namuslu tüccarın peygamberlerle, sıddıklarla, şehitlerle Arş'ın gölgesinde gölgeleneceğini bildiriyor. Binâenaleyh, usûlüne uygun olarak, haram yemeden, yalan söylemeden, aldatmadan, eksik tartmadan, borcunu ödeyerek, haklara riâyet ederek ticaret yapıldı mı sevabı var. Hatta sevabı var!

Mesela, bugün burada yediğimiz yiyeceklerin büyük bir kısmı Medine'de

yetişmez. Eskiden burada, Medine’de ticaret gelişmediği zaman; “Yediğimiz bütün ekmekler kurtluydu.” diyorlar. Daha yaşayan insanlar, burada Medine’nin kırk yıl, elli yıl öncesini bilen insanlar; “Bütün ekmeklerimiz kurtluydu, bcekliydi; artık biz böceği filan ayırmazdık, aldırılmazdık. Çünkü kurtsuzunu bulmak mümkün değil.” Hurmalar kurtlu, sular sıcak...

şimdi ne var?

Air conditioner var. arşı pazar ithal malı meyvelerle dolu. Tavuklar var, etler var, kebablar var, hazır yemekler var, balıklar var, sebzeler var, meyveler var. Bunların birçoğu ithal ediliyor, buraya getiriliyor.

Halkın ihtiyaı olan şeyleri getiren tüccar bir hizmet görmüş oluyor. Bundan dolayı sevap alıyor. stne kr koyup hem para kazanıyor hem de bir ihtiyaı karşıladığı için sevap kazanıyor.

Hiç burada tüccar olmadığını düşünün, Peygamber Efendimiz’in mescidi ln ortasında; hadi bakalım, ne yapacaktık?

Her şeyimizi kendimiz yanımızda getirecektik. Tarhanaları alacaktık, ocakları yüklenecektik tangur tungur... Ondan sonra unları alacaktık... Her şeyimizi buraya getirecektik, mahrumiyetlerle kendimiz yapacaktık, kendimiz yiyecektik, hayatımızı idare ettirmeye çalışacaktık. Suyu almaya koşturacaktık, nereden buluruz diye... Abdest alırken suyu dirhem dirhem, damla damla harcayacaktık...

Her şey yerli yerinde. Bunların hepsinin tabii bir [sevabı] var, bir hizmet bunlar; iyi niyetle yapıldığı zaman hepsi sevap.

Bu konuda beş-altı tane hadîs-i şerîf var.

İnsan sırf âhiret için çalışmayacak. Sanır ki sırf âhireti için çalışırsa çok sevap kazanır. Yanlış bir fikir. Dünyalık için de vakit ayıracak ki kimseye yük olmasın. Hatta yük olmak ne demek; para kazansın da başkalarına hayır hasenât yapsın, sevap kazansın! Yetimler, dullar, sur kovuklarında yaşayanlar, yakacak yiyecek bulamayanlar var; harp var, darp var, açlık kıtlık olan dünyanın bir sürü bölgesi var, fakir müslümanların olduğu yerler var. Çalış,

çabala, kazan; hayır yap, sevap kazan. Sırf kendi ihtiyacını karşılamaktan öte, hayır kazan.

Çocukları ben küçükken bir bayramda Fatih Sultan Mehmed Han cennetmekân'ın kabrine götürdüm.

“Çocuklar, İstanbul'u seviyor musunuz?” dedim.

“Seviyoruz.”

“Güzel mi?”

“Güzel.”

“Neresini seviyorsunuz?”

“Boğazi güzel, yalılar var, manzarası güzel, Çamlıcası güzel...”

“İstanbul'u bize Fatih Sultan Mehmed aldı; ordusuyla çarpıştı, cihat etti, aldı. Gelin, şunu bu bayramda ziyaret edelim.” dedim.

Gittik. Türbe kapalı. Fatih Sultan Mehmed'in türbesi Fatih camiinin önünde. Türbe kapalı, camlar örtülü, tozlu... Camlara elimizi dayadık, içerisi görünmüyor. Dışarısı perişan. Yerlere padişahlar çakıldan desenli

döşeme yapmışlar, onlar bozulmuş. Her taraf toz toprak, pislik içinde... Dışarıdan *Fâtihalarımızı* okuduk, dualarımızı ettik.

Bizim küçük çocuk dedi ki;

“Baba ben zengin olursam ilk işim bu türbeyi tertemiz güzel yapacağım!”

Ayıp ya! Adam bize İstanbul’u almış vermiş; biz türbesine bakamıyoruz ya! Bu kadar edepsizlik olmaz ya!

Eskiden bir eve görücü gelirmiş, gidermiş dolabın üstünde üst tarafa parmağını sürermiş, toz var mı diye... Görünen yerleri tabii temizlerler ama üst tarafa, perdenin üstüne toz var mı diye bakarlar.

İnsan oraya bir tane müstahdem tutar, “Parasını ben vereceğim, burayı gıcır gıcır istiyorum. Camları pırıl pırıl olacak, etrafı tertemiz olacak, çöp olmayacak. Parasını ben vereceğim.” der, o da camını çerçevesini güzelce temizler. Evet, bir bekçisi oluyor, para almak için oraya oturuyor. Kapıya kasasını koymuş, sandalyesini koymuş; girenden çıkandan para alıyor. O değil. Bakacak, bahçeyi tanzim edecek.

Bizim Hocamız Süleymaniye hazîresine defnolundu. İhvan seviyor; gül ağaçları diktiler, etrafı düzelttiler. Çamur oluyordu, oraya iri taşlarla çamurların üstünü örttüler. Kabrini yaptırıldılar, parmaklıkları yaptırıldılar. Bak, sevilen insanın bakılıyor, kabrinde güller açıyor.

Fatih Sultan Mehmed Han da Peygamber Efendimiz'in methine mazhar olmuş bir sultan. "Ne iyi komutandır o İstanbul'u fetheden komutan!" diyor. İşte o fethetti. Ne iyi komutan! *Ni'mel emîru emîruhâ!* Niye ona bakmıyoruz?

Bir şey daha hoşuma gidiyor. Sultanlardan birisi, Sultan Abdülmecid galiba; "Her perşembe akşamı -perşembeyi cumaya bağlayan akşam- benim kabrimde Hâlidî dervişleri -yani bizler- Hatm-i Hâcegan yapın." diye vasiyet etmiş. Padişah! Hoşuma gitti. Sultan Abdülmecid.

Nerede türbesi?

Bâb-ı Âli'de.

Adamcağız "Hatm-i Hâcegan yapın orada." demiş. Koca padişah, zamanında

herkes karşısında el pençe divan duruyordu, sözünü dinliyordu, padişahtı; şimdi öldü gitti, kimse lafını dinlemiyor. Olur mu ya, ayıp! Acıyorum, üzülüyorum.

Nakşî, Hâlidî dervişi, bizim dergâh... Bizim dergâhın vazifesi; orada Hatm-i Hâcegan yapmamız lazım. Bunu arkadaşlara bildirelim. Ben de gitmedim ya... Perşembeyi cumaya bağlayan bir akşam ben de gideyim de bu işi yapalım.

Sonuncu hadîs-i şerîfe geldik.

لَيْسَ أَحَدٌ مِنَ الْأَدَمِيِّينَ إِلَّا قَدْ عَمِلَ خَطِيئَةً أَوْ
هَمَّ بِهَا، إِلَّا مَا كَانَ مِنْ يُحْيَى بْنِ زَكَرِيَّا.

*Leyse ehadün mine'l-Âdemiyyîne illâ kad amile hatîeten ev hemme bihâ illâ mâ kâne min Yahy'ebni Zekeriyâ.*²⁴

g. Yahyâ AS'ın Mübâreklîği

“Hiçbir Âdemoğlu yoktur ki, Âdemîlerden hiçbir insan yoktur ki bir hatîe, bir günah, bir

²⁴ İbn Asâkir, *Târîhu Dimeşk*, LXIV, 194, r. -1; Ali el-Muttakî, *Kenzu'l-ummâl*, XI, 521, r. 32429.

hatalı iş işlememiş olsun.” *Ev hemme bihâ.*
“Veyahut ona niyetlenmemiş olsun.”

“Yalnız Zekeriyya *aleyhisselam*’ın oğlu Yahya hiç günah işlemedi. Ondan hiç günah sâdır olmadı.”

Yahya *aleyhisselam* çok mübarek bir zatmış. Zekeriyya *aleyhisselam*’ın oğlu. İsa *aleyhisselam*’la teyze çocukları. Hiç işlememiş mübarek...

Tabii günah işlememek çok güzel şey de, insanın aklı başına çok sonra geliyor. Gençlik gidiyor... Çocukluk devrinde hoş görüyorlar;

“Çocuktur, yapsın.”

Olur mu ya?

Çocuktan kötü alışınca büyüyünce frenleri tutmuyor. Küçükten frenli alışacak ki büyüyünce [iyi] olsun. Çocuklukta cam kırar, erik çalar, ağaçları taşlar, şöyle yapar, böyle yapar... E ne olacak?

Delikanlı olduğu zaman da başka kusurlar işliyor. Ondan sonra daha başka kusurlar işliyor. Ondan sonra daha başka kusurlar işliyor.

Çocukları küçükten yetiştirmek lazım.

Ne yapacağız bilmiyorum... Çok zor... Çocuk yetiştirmek fevkalâde zor bir şey! İyi yetiştirenlere ne mutlu! Yetiştirme işini bitirip de selâmete çıkaranlara ne mutlu! Çok zor...

Küçükken hoş görülüyor.

Ben burada bakıyorum Araplar'ın kızlarına; kol, baş, bacak, her tarafı açık! Anası tepeden tırnağa örtünüyor, peçe de örtüyor, elleri eldivenli, ayakları çoraplı, hiçbir yeri görünmüyor. Aferin, mâşaallah. E bu kızın hali ne? Kazık kadar olmuş...

“Küçük, ziyarı yok.”

Hiçbir dükkânda hem uzun etekli olsun hem uzun kollu olsun hem yakası kapalı olsun, bir kız gömleği bulamazsınız; isterseniz arayın! Torunlarımıza hediye götürelim diye biz aradık. Eteği uzun, kolu kısa; kolu uzun, eteği kısa... Ya bunun her tarafı tam olanı yok mu?

Yok.

Neden?

“Olsun”muş.

“Olsun” diye çocukları yetiştiriyoruz. “Çocuktur, ziyanı yoktur.” diyoruz. Halbuki Peygamber Efendimiz buyuruyor ki;

“Çocuğun avreti büyüğün avreti gibidir.”

Büyük nasıl örtünecekse küçük de öyle örtünecek.

Avustralya’da Mehmed diye bir arkadaş vardı, küçücük çocuklarını ne güzel çarşafli marşafli örttürüyordu. Ne kadar hoşuma gidiyordu... Minicik kızlar; tepeden tırnağa örtülü.

Öyle alıştıracaksın, öyle sevdireceksin, öyle para vereceksin, öyle hediye vereceksin; “Aferin evlâdım...” diyeceksin.

Ben bizim torunları zorluyorum. Ben başörtüsünü seviyorum diye örtüyor. “Dede” diyor, geliyor, beni öpüyor. Biraz sonra bakıyorum, atmış, orada koşturuyor.

Neden?

Alışmamış. Tabii okula gidiyor...

Çocuktan alıştıramazsan büyüdüğü zaman olmaz. Ağaç yaşken eğilir.

Ben ne zaman bir yerde bir çalgı, dımbırtı sesi duysam üzüürüm, hoşlanmam. Saz, söz, çalgı sesi duydum mu gam kasâvet çöker, üzüürüm.

Neden?

Küçükken rahmetli anamın telkini, öğretilmesi ona karşı bir nefret aşılammış bana; ne gazinoyu severim, ne çalgıyı severim... Oralardan bir şey bulaşacakmış gibi korkarak geçerim. Duyduğum zaman da memnun olmam.

Bu ne?

Annenin babanın yetiştirilmesi.

Küçükken, “Hadi evladım, oyna evladım, al evladım... Hadi bakalım, bak bu ne güzel şarkı söyler... Bak ne güzel dans ediyor...”

Küçük çocuk çocuğu baleye götürüyor, gönderiyor. Bale sanki ilericilik sembolü gibi! [Kısacık] etek veya vücuda yapışık giyim kuşam...

Allahu Teâlâ hazretleri bizi günahların büyüğünden küçüğünden korusun. Evlatlarımızı da günahlara hiç bulaşmadan

yaşayacak gibi yetiştirmek nasip etsin.
Küçükten iyi müslüman olarak yetiştirmek
nasip etsin. Allah hepinizden razı olsun.

*Sübhâne rabbinâ rabbi'l-izzeti ammâ
yasifûn. Ve selâmün âle'l-mürselîn. Ve'l-
hamdü lillâhi Rabbi'l-âlemîn. el-Fâtiha.*

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN
3 Zilhicce 1416 / 20.04.1996
İskenderpaşa Camii/ İstanbul

[Bütün HADİS DERSLERİ'ne PDF olarak ulaşmak
için tıklayınız.](#)

